

Kopīgā *ETUCE* un *EFEE* deklarācija rīcībai skolotāja profesijas pievilcīguma veicināšanai

Šīs deklarācijas nolūks ir veicināt dialogu starp Eiropas sociālajiem partneriem izglītības nozarē, *EFEE* (Eiropas Izglītības darba devēju federāciju) un *ETUCE* (Eiropas Izglītības arodbiedrību komiteju), ar mērķi veidot vienotu nozaru pieeju rīcībai skolotāja profesijas pievilcīguma veicināšanai sabiedrībā, nosakot definīcijas, problēmas, principus un iespējamo rīcību, lai kopīgi sasniegtu šo mērķi.

Šī pieeja izriet no astoņus gadus ilgā nozares sociālā dialoga, pateicoties tam izglītības nozares sociālie partneri ir atzinuši sociālā dialoga, vienošanās spēju, savstarpējas uzticības un sadarbības, iesaistīšanās un komunikācijas centrālo lomu¹ problēmu risināšanai izglītības nozarē Eiropā. *EFEE* un *ETUCE* jau 2017. gadā atzina, ka kopējie centieni atbilst to pušu kopīgajam mērķim, kuras piedalās “*spēcīgā un efektīvā sociālajā dialogā gan to cilvēku interesēs, kuri strādā izglītības iestādēs visos izglītības līmeņos, gan arī izglītojamo un viņu ģimeņu interesēs*”.² No 2013. gadam līdz 2018. gadam *EFEE* un *ETUCE* sadarbojās trīs Eiropas nozaru sociālā dialoga izglītībā (*ESSDE*) kapacitātes stiprināšanas projektos³, kuru ietvaros Eiropas un valstu sociālie partneri diskutēja pie sarunu galda divdesmit ES valstīs un divās ES

¹ Kopīgais *ETUCE/EFEE* paziņojums par projektu “Eiropas nozaru sociālo partneru dialoga iespēju veicināšana izglītības jomā” (2016. gads) un *ETUCE/EFEE* galīgais ziņojums par projektu “Eiropas nozaru sociālo partneru dialoga iespēju veicināšana izglītības jomā ar zināšanu nodošanu un apmācību. *ESSDE* spēju veidošana II”.

² Kopīgais *ETUCE/EFEE* paziņojums par projektu “Eiropas nozaru sociālo partneru dialoga iespēju veicināšana izglītības jomā” (2016. gads).

³ Projekts “Eiropas izglītības sociālo partneru tiekšanās uz ilgtspējīgu ietekmi uz Eiropas izglītības politikas veidošanu ar zināšanām, izmantojot veiksmīgu sociālo dialogu. *ESSDE* spēju veidošana III” (*VS/2017/XXXX*), projekts “Eiropas nozaru sociālo partneru dialoga iespēju veicināšana izglītības jomā ar zināšanu nodošanu un apmācību. *ESSDE* spēju veidošana II” (*VS/2015/0032*), “Eiropas nozaru sociālo partneru dialoga iespēju veicināšana izglītībā, pārvarot jaunas problēmas un pētīt pieredzi un zināšanas” (*VS/2013/XXX*). Šo darbu atbalstīja Eiropas Komisija, izmantojot sociālā dialoga un sociālo partneru attiecību budžeta pozīciju.

kandidātvalstīs⁴, kā arī trijās noslēguma konferencēs, kas tika organizētas Briselē (Beļģija), Amsterdamā (Nīderlande) un Sofijā (Bulgārija).

Ņemot vērā esošās un nākotnē sagaidāmās problēmas izglītības un apmācību jomā, tostarp skolotāju trūkumu, ko piedzīvojušas vairākas ES valstis, izglītības sociālie partneri Eiropas, valstu, reģionālajā un vietējā līmenī ar šo deklarāciju apņemas turpināt attīstīti savu kapacitāti, lai efektīvi piedalītos sociālajā dialogā, pilntiesīgi veidotu izglītības politiku, īstenojot pārmaiņas, un veicinot skolotāja profesijas pievilcīgumu Eiropā kvalitatīvas un iekļaujošas izglītības sistēmas ietvaros.

Konteksts un problēmas

Sociālo dialogu, ar mērķi veicināt tā lomu visās ES dalībvalstīs, no jauna uzsāka Eiropas Komisijas prezidents Žans-Klods Junkers, kurš 2015. gada maijā paziņoja par “jaunu sākumu sociālajam dialogam”. 2016. gadā Eiropas iestādes un Eiropas starpnozarū sociālie partneri parakstīja kopīgu paziņojumu, uzsverot Eiropas sociālā dialoga lomu ES nodarbinātības un sociālās jomas politikas veidošanā. Kopīgā projekta “*ESSDE kapacitātes stiprināšana III — Eiropas nozarū sociālo partneru dialoga veicināšana izglītības jomā - zināšanu nodošana un apmācība*” (2017.–2018. gadā) īstenošanas laikā Eiropas līderi apstiprināja Eiropas sociālo tiesību pīlāru, radot jaunu impulsu sociālajam dialogam kā galvenajai praksei, kas sekmē izaugsmi. Izglītības nozīme daudzu galveno pīlāru mērķu sasniegšanā tika uzsvēta Eiropas Komisijas un Padomes diskusijā par [izglītības nākotni](#) Gēteborgas samītā, kas notika 2017. gada 17. novembrī, un kura mērķis bija padarīt Eiropu par aktīvāko ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam un Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu. Šajā sakarā valstu valdības izglītībai piešķir galveno lomu “noturīgas ekonomikas, sociālās kohēzijas, aktīva pilsoniskuma un identitātes nodrošināšanā”.

Izglītība ir galvenais institūts, kas veicina gan taisnīgumu, gan ekonomisko labklājību. [Parīzes deklarācijā](#), ko 2015. gada martā pieņēma Eiropas Savienības izglītības ministri⁵, ir uzsvērts svarīgais ieguldījums, ko izglītība sniedz personības attīstībā, sociālajā integrācijā un līdzdalībā, nodrošinot iekļaušanos un iestājoties pret nevienlīdzību. Izglītības procesā iesaistīti skolotāji, tiek stiprinātas bērnu un jauniešu spējas domāt kritiski un izmantot spriestspēju, jo īpaši saistībā ar internetu un sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem. Ja izglītībai tiek piešķirta prioritāte, sabiedrība un ekonomika attīstās. Saskaņoties ar pieaugošajām sabiedrības vajadzībām un Eiropas izaugsmes mērķiem, Eiropas nozarū sociālie partneri izglītības jomā, kas Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 154.–155. pantā atzīti par divām izglītības nozares pusēm, atzīst, ka izglītības nozare saskaras ar vairākām problēmām. Izglītības sistēmām jābūt taisnīgām un iekļaujošām, ar orientāciju uz nākotni un ilgtspējīgumu. Problēmas ietver demogrāfiskās izmaiņas, tehnoloģiskās izmaiņas, sabiedrības pārmaiņas un politiskās pārmaiņas (proti, daudzlīmeņu pārvaldības sistēmas, piem., Eiropas pusgads, stratēģija “Eiropa 2020”, izglītības un apmācības stratēģijas 2020. gadam un Eiropas izglītības telpa 2025).

⁴ Horvātija, Lietuva, Slovēnija, Slovākija, Rumānija, Melnkalne, Igaunija, Serbija, Kipra, Ungārija, Latvija, Polija, Spānija, Bulgārija, Dānija, Somija, Īrija, Itālija, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle.

⁵ Neoficiāla Eiropas Savienības izglītības ministru sanāksme, “Deklarācija par pilsoniskuma un kopīgo vērtību — brīvības, iecietības un nediskriminācijas — veicināšanu ar izglītības palīdzību”, 2015. gada 17. marts, Parīze.

Lai gan skolotāja profesijai ir potenciāls sniegt ieguldījumu sociālās vienlīdzības veicināšanā visā Eiropā, Sofijā notikušajā sociālo partneru konferencē (2018. gada jūnijs) kļuva skaidrs, ka skolotāja profesija Eiropā saskaras ar līdzīgām problēmām: skolotāju trūkums, profesijas prestiža kritums, problēmas, kas saistītas ar skolotāju pieņemšanu un noturēšanu darbā. Kvalitatīvas izglītības pamatā ir kvalitatīva mācīšana, ko veic skolotāji, kas saņēmuši kvalifikācijas pilnveides un cita veida atbalstu. Ņemot vērā sabiedrības straujo attīstību, papildus šīm problēmām ir nepieciešams pārskatīt arī mācīšanas un mācīšanās vidi.

Mērki un prioritātes

***EFEE un ETUCE* uzskata, ka ir svarīgi turpināt kopīgos centienus, lai rastu risinājumu skolotāja profesijas prestiža atjaunošanai, tādejādi nodrošinot, ka sabiedrība apgūst izglītību kvalitatīvās, iekļaujošās, uz izglītojamo orientētās, ilgtspējīgās izglītības iestādēs.**

Ar šo deklarāciju, kas kalpo kā nodomu vēstule rīcībai skolotāja profesijas pievilcīguma veicināšanai, *EFEE* un *ETUCE* izvirza mērķi veikt tālākus pasākumus atbilstoši ESSDE darba programmai 2018.–2019. gadam, lai kopīgi strādātu pie problēmām, kas skar skolotāju trūkumu izglītības iestādēs. Mēs vēlamies turpināt darbu pie jautājumiem, kas Eiropas un valstu sociālie partneri apaļā galda diskusijās un Sofijā notikušajā noslēguma konferencē (2018. gada jūnijs) identificēti kā kopīgas rīcības prioritātes. Šie jautājumi skar cienīga skolotāja darba un darba aizsardzības nodrošināšanu, taisnīgumu un vienlīdzību izglītības jomā, atbalstu mācībspēkiem, skolu vadītājiem un izglītības atbalsta personālam.

Šie temati Eiropas izglītības jomas sociālo partneru darbā nav nekas jauns. Tieši pretēji, tie ir mūsu kopīgā darba pamatā jau kopš *ESSDE* (izveidots 2010. gadā) pastāvēšanas sākuma. Tomēr tā vietā, lai koncentrētos uz šiem jautājumiem atsevišķi, tagad mūsu mērķis ir pielietot visaptverošāku redzējumu, un izmantot tos kā pamatu mūsu turpmākajā darbā. Tas nozīmē efektīvi iesaistīties sociālajā dialogā visos līmeņos, sniedzot ieguldījumu skolotāja profesijas pievilcīguma veicināšanā.

Ar šo deklarāciju mēs apņemamies turpināt apsvērt iespējamus risinājumus, lai izstrādātu kopējas rīcības programmu.

Risinājumi ietver šādus pasākumus, kas tieši saistīti ar skolotāja profesiju:

1. Skolotāja profesijas attīstība, kuras pamatā ir profesionālisms, autonomija, nemitīga pilnveide un komandas darbs. Skolotāja profesija kā arī ilgtspējīga, kvalitatīva nodarbinātība ar cienīgiem darba apstākļiem, karjeras iespējām un taisnīgu, cienīgu atalgojumu, ņemot vērā dalībvalstu ekonomiskos apstākļus.
2. Atbalsta sniegšana mācībspēkiem, skolu vadītājiem un izglītības atbalsta personālam, īpaši koncentrējoties uz kvalitatīvu un efektīvu skolotāju sākotnējo apmācību un pastāvīgu profesionālo pilnveidi.

Risinājumi ietver plašākus jautājumus, kas tieši ietekmē mācībspēku un skolu vadītāju mainīgās lomas mūsu izglītības sistēmās:

3. Veicināt iekļaušanos, taisnīgumu, vienlīdzīgas iespējas, t.sk., dzimumu līdztiesību izglītībā, koncentrējoties uz aizvien pieaugošo vajadzību attīstīt demokrātisku un iekļaujošu skolu kultūru un rūpes par visu izglītojamo vajadzībām.
4. Veicināt iekļaujošu, uz izglītojamo orientētu, ilgtspējīgu un cienīgu darba vidi, t.sk., darba aizsardzību un darba un privātās dzīves līdzsvaru.
5. Veicināt digitālo prasību, ņemot vērā informācijas un komunikācijas tehnoloģiju ietekmi uz izglītību.
6. Veicināt ieguldījumus kvalitatīvā izglītībā un apmācībā, tostarp izglītības infrastruktūrā.

Kā uzsvērts projekta “*ESSDE* kapacitātes stiprināšana III” gala ziņojumā, *EFE* un *ETUCE* atzīst, ka ir svarīgi apzināt, kāda ir Eiropas valstu prakse skolotāju piesaistē un noturēšanā, un kā šī prakse ietekmē skolotāju profesijas prestiža kritumu un skolotāju trūkumu.

Sociālo partneru loma un apņemšanās

Paturot prātā to, ka iepriekšminētie jautājumi tika identificēti kā svarīgi, Eiropas sociālie partneri izglītības jomā apņemas turpināt stiprināt savu kapacitāti Eiropas un valstu līmenī, lai nodrošinātu spēcīgāku nozaru sociālo partneru dialogu skolotāja profesijas pievilcīguma veicināšanā:

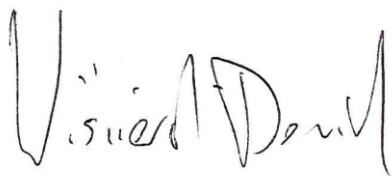
- Izpētīt iespējas kopējai rīcībai skolotāja profesijas pievilcīguma veicināšanai.
- Veicināt sabiedrības izpratni par skolotāja profesijas svarīgumu, ieguldījumu nākotnes sabiedrības veidošanā, uzsverot nepieciešamību veidot iekļaujošas, uz izglītojamo orientētas un ilgtspējīgas mācību iestādes.
- Apzināt šķēršļus un trūkumus, kas risināmi, lai nodrošinātu efektīvu sociālo dialogu Eiropas un valstu līmenī.
- Izstrādāt turpmāko kopīgas rīcības plānu, lai aizstāvētu un veidotu sociālo partneru spēju efektīvi un visos līmeņos piedalīties politikas veidošanā un lēmumu pieņemšanā izglītības jomā.
- Veicināt labās prakses un informācijas apmaiņu dalībvalstu vidū.

Secinājums

EFE un *ETUCE* — Eiropas sociālie partneri izglītības jomā — apņemas aktīvi izplatīt šo deklarāciju Eiropas līmenī un ar savu dalīborganizāciju starpniecību arī valstu, reģionālajā un vietējā līmenī.

Šī deklarācija ir pieņemta Eiropas nozaru sociālā dialoga izglītībā (*ESSDE*) 2018. gada 19. novembra plenārsēdē.

Briselē, 2018. gada 19. novembrī

Handwritten signature of Daniel Wisniewski in black ink.

Daniel Wisniewski
Ģenerālsekretārs
EFE

Handwritten signature of Susan Flocken in blue ink.

Susan Flocken
Eiropas direktore
ETUCE